HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

סתימתאה אבל חכמים אומרים [א]ב' שוחטים זבח אחד ולרבי אלעזר ברבי שמעון נמי לפלוג כגון דשחט חד גברא בשני סודרים דסודר קמא לא מטמא וסודר בתרא מטמא אלא בפסולא דפרה קא מיירי בהכשרה לא קא מיירי מתיב רב אידי בר אבין [א]ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב והוינן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור ואמאי פטור פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ש"מ פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה [ב]ואמר ר' חייא בר גמדא נזרקה מפי חבורה ואמרו הכא במאי עסקינן כגון שהיו בעלים טמאי מתים דנדחין לפסח שני דסתמא לשמו קאי והאי הוא דבעי עקירה הא אחר לא בעי עקירה אי אמרת בשלמא ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף איפסיל ליה מתחלת שחיטה אלא אי אמרת אינה לשחיטה אלא בסוף כיון דשחט ביה פורתא אידחי ליה מפסח אידך כי קא שחיט שלמים קא שחיט אמר ליה אביי נהי דאידחי ליה מפסח מדמי פסח מי אידחי [א] וכי תימא [ב]בעי העמדה והערכה [ג]והתנן [ג]שחט בה שנים או רוב שנים [ד]ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה אמר רב יהודה אמר רב [ד]השוחט בשנים ושלשה מקומות שחיטתו כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי [ה]בעינן שחיטה מפורעת וליכא ואף ר"ש בן לקיש סבר בעינן שחיטה מפורעת דא"ר שמעון בן לקיש מנין לשחיטה שהיא מפורעת שנאמר [1]חץ שחוט לשונם מרמה דבר מתיב רבי אלעזר [ו][ה]ב' אוחזין בסכין ושוחטין אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה שחיטתו כשרה אמאי והא ליכא שחיטה מפורעת אמר ליה ר' ירמיה משנתינו בסכין אחד ושני בני אדם אמר ליה רבי אבא אי הכי היינו דתני עלה [ו]אין חוששין שמא יטרפו זה על זה אי אמרת בשלמא בשתי סכינין ושני בני אדם שפיר מהו דתימא ליחוש דלמא סמכי אהדדי והאי לא אתי למעבד רובא והאי לא אתי למעבד רובא קא משמע לן דאין חוששין אלא אי אמרת בסכין אחת ושני בני אדם האי אין חוששין שמא יטרפו זה על זה שמא ידרוסו זה על זה מיבעי ליה אמר ליה רבי אבין תני [ז]אין חוששין

שמא

סתימתאה. שיש משנה וברייתא הרבה שאמר ר' אלעזר בר' שמעון ורגילים התנאים לסדרן במשנה בלשון סתם והאי סתמא דתזבח הוא נמי אמרה וגמרא גמיר לה ר' יוחנן מרביה דהא ר' אלעזר אמרה: **זבח אחד.** ולרבנן ליפלוג. ועוד לר' אלעזר גופיה ליפלוג כגון דשחטה חד גברא בתרי סודרי שבאמצע שחיטה בא חברו ונטל סודרו [ב]מראשו ועטפו בסודר אחר ומדלא מפליג ש"מ תרווייהו מיטמו דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף: **אלא.** לא מתרץ כרב יוסף אלא הכי תריץ דתנא בפרה פסולה איצטריך ליה לפלוגי ולאשמועינן דאע"ג דנפסלה מיהו קודם פסולה תורת פרה עליה והעסוקין בה נטמאו ובהכשרה לא חש לאורויי אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אי אינה אלא לבסוף: **ובמועד לשמו פטור.** בשוחט הפסח על החמץ קאי בפרק תמיד נשחט (פסחים סג.) ומרבינן התם [סד.] לשאר זבחים ששחטן בפסח על החמץ שלוקה עליהן משום לא תשחט על חמץ [ז] וקאמר ר' שמעון שהשוחט פסח בתוך המועד כגון שאבד בארבעה עשר והקריב אחר תחתיו ונמצא הראשון במועד ושחטו לשמו על החמץ פטור דהא זבח פסול הוא דלא חזי שלא בזמנו לשמו: **שלא לשמו.** דשחטו לשם שלמים: **חייב.** דפסח לאחר זמנו קרב שלמים וזה שנשחט לשלמים זבח כשר הוא ומדקתני שלא לשמו חייב מכלל דרישא דקתני לשמו פטור היינו דשחטיה סתמא וסתמא קרי לשמו דאי לשמו דוקא קאמר הא סתמא חייב קשיא סיפא דלא מחייב ליה אלא בשלא לשמו בהדיא. וגרסינן והוינן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור: **והוינן בה.** בסתמא אמאי פטור: **הא סתמא שלמים הוא.** דנפקא לן מוזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר [ח] דמותר פסח קרב שלמים בפסחים (דף ע:) ובמנחות (דף פג:) ובזבחים בפ"ק (דף ט.): **ש"מ.** מדקרי ליה [ג]פסול דפסח בשאר ימות השנה בעי למיעקר שם פסח מיניה וכל כמה דלא עקר פסח הוא וכי שחיט ליה שלא בזמנו הוי פסח פסול ומיפלג פליגי בה בפסחים (דף עג:): **וא"ר חייא בר גמדא נזרקה.** תשובה זו שאני משיב מפי חבורה ואמרו לעולם לא בעי עקירה והאי דמשמע דבעי עקירה: **כגון שהיו בעלים.** בפסח ראשון טמאי מתים ופסח זה לא נדחה מחמת איבוד אלא מחמת בעלים שנדחו מחמת טומאה לפסח שני והאי פסח חזי ליקרב באייר הלכך בעי עקירה: **אי אמרת בשלמא ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אפסיל ליה בתחלת שחיטה.** דסתמיה הוי לפסח דתחלת שחיטה נמי פסלה: **אלא אי אמרת לא פסלה עד גמר שחיטה.** הא גמר שחיטה לאו פסח הואי דכיון דשחט ביה פורתא ולא איחזי לשהוייה לפסח שני אידחי ליה מפסח וכיון דלא חזי לפסח הא אמרת דלשלמים קאי וגמר שחיטה דידיה לשלמים הוא ובפורתא קמא לא איפסל משום שחיטת פסח שלא בזמנו דהא אינה לשחיטה אלא לבסוף: **לשם פסח קא שחיט** לא גרסינן: **מדמי פסח.** ראוי הוא לימכר קודם גמר שחיטה ולצאת לחולין שאין לך מום קבוע גדול מזה ודמיו לפסח וכיון דחזי לדמי פסח סתם שחיטה דידיה כולה לפסח: **וכי תימא.** אין קדשים נפדין בלא העמדה והערכה כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן אותה וזו אין יכולה לעמוד על רגליה: **בשנים ושלשה מקומות.** שחתך כאן [ד]וחזר והתחיל לשחוט למטה או למעלה: **מפורעת.** מגולה ונכרת דהיינו במקום אחד: **חץ שחוט.** שחיטה דומיא דחץ שאינו חותך בב' מקומות: **ב' אוחזין בסכין.** קס"ד בב' סכינין אחד למעלה לצד הראש ואחד למטה לצד החזה: **בסכין אחד.** ומאי אחד למעלה ואחד למטה דנקטי סכינא באלכסון: **אי הכי.** לשון קושיא הוא:

שמא

והוינן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור. כך היא גירסת הקונטרס וקשה דאדדייק מסיפא נידוק מרישא איפכא טעמא דלשמו הא סתמא חייב אלמא דלא בעינן עקירה וברוב ספרים ישנים גרסינן והוינן בה לשמו אמאי פטור פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ש"מ בעי עקירה פי' דאי סתמא לא בעי עקירה א"כ סתם הוי שלמים וכשר כששחטו לשם פסח מידי דהוה אשלמים ודאי ששחטן לשם פסח דכשרין: **מדמי פסח** מי אידחי. ואם תאמר ממה נפשך אידחי גם מדמי פסח דמכי שחיט פורתא אינה ראויה לפדות אלא לכלבים ואין פודין קדשים להאכילן לכלבים ואם לאחר פדיון גומר שחיטתו אם כן הויא לה חולין בעזרה ואסורה באכילה וי"ל דמיד אחר פדיון יוציאנו חוץ ויגמור שם שחיטתו: **והתנן** שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה. °אין המשנה כן בשום מקום אלא דדייק לה מתניתין דהעור והרוטב (לקמן קיז:) דתנן השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ומפרכסת מטמאה טומאת אוכלין °אבל לא טומאת נבלות [ט]: **השוחט** בשנים או בג' מקומות. פירש בקונטרס חתך כאן וחזר והתחיל לחתוך למעלה או למטה וקשה דאם אין רוב במקום אחד היאך שחיטתו כשרה ואם יש רוב במקום אחד א"כ שחיטה מפורעת היא וי"ל דאע"ג דיש רוב במקום אחד לא הוי שחיטה מפורעת דבשלא נחתך הסימן לא למעלה מבית השחיטה ולא למטה אז הויא שחיטה מפורעת דבית השחיטה מירווח רווח אבל כשנחתך למעלה או למטה לא מירווח ואינה מפורעת וכי פריך משנים אוחזין בסכין ושוחטין לא הוי מצי לשנויי דהתם כששחט כל אחד רוב והרי היא מפורעת דמ"מ כשקדם האחד ושחט רוב וחבירו לא שחט עדיין אלא מיעוט אינה מפורעת ונפסלה וכיון דכבר נפסלה תו לא הדרא ומתכשרא כשגם חבירו גמר הרוב ובשאלתות דרב אחאי [י] מפרש ב' או ג' מקומות כגון שכל אותן מקומות בהיקף של סימן כגון שחתך סביב סביב כאן מעט וכאן מעט בטבעת אחת בקנה וכיוצא בו בוושט ובין הכל יש רוב ועוד פירש בשאלתות שאפילו חתך מיעוט הקנה למעלה לצד העור וחזר ושחט מיעוטו למטה לצד אחר זה שלא כנגד זה דכשרה כיון דבין הכל יש רוב ורבינו חננאל פירש ב' או ג' מקומות כגון רוב הקנה למעלה ורוב הוושט למטה ולפירושו לא משכחת שלשה מקומות: **מתיב** רבי אלעזר שנים אוחזין בסכין ושוחטין. לפירוש רבינו חננאל והשאלתות לא בעי לשנויי דהכא כששחט האחד הרוב דהא משמע שהשחיטה כשרה על ידי שניהם: **דלמא** סמכי אהדדי ולא עבדי רובא. לפירוש הקונטרס כל אחד לא ישחוט רוב ולפירוש השאלתות בין שניהם לא יעשו רוב:

למדתנו

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ה:

לז ב מיי' פ"ה מהל' ערכין וחרמין הל' ב סמג עשין קלא:

לח ג מיי' שם הל' ג ופ"ב מהל' שאר אבות הטומאה הל' א:

לט ד ה ו ז מיי' פ"ב מהל' שחיטה הל' י סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כא סעי' ג:

◆

רבינו גרשום

אלעזר דאמר דאינה לשחיטה אלא לבסוף לפלוג בהכשירה דפרה כגון דשחטה חד גברא בשני סודרין כלומר כששחט סימן ראשון היה עטוף סודר אחד וכששחט סימן אחר נתעטף בסודר אחר דסודר קמא לא מטמא וסודר בתרא מטמא דאינה לשחיטה אלא לבסוף: לא לעולם אינה לשחיטה אלא לבסוף. אם תקשי לך מפני מה לא פליגי בזה שהענין בפסול דפרה קא מיירי וכו': אותיב רב אידי בר אבין ובמועד לשמו פטור וכו' הכי סברינן פסח שאבד והפריש אחר תחתיו ונמצא במועד (כלומר) אם שחטו במועד [על החמץ] לשם פסח פטור שפסח פסול הוא שלא לשמו ששחטו לשום שלמים על חמץ חייב דמארבעה עשר ואילך כשמתחיל תמיד של בין הערבים אין שוחטין שום זבח על חמץ אפי' תמיד ואפי' שלמים. שמעת מינה פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה כלומר דלא חשוב שלמים אא"כ עקר שמו מפסח ושוחטו לשום שלמים ולפיכך פטור [דהוי כמון] ששחטו לשמו ולאו חשוב שלמים אלא פסח פסול שכבר עבר זמנו של פסח והא קי"ל דכי האי גוונא פסח שאבד והפריש אחר תחתיו ונמצא במועד דלא בעי עקירה דבלא עקירה חשוב שלמים ואמאי פטור כי שחטו על חמץ ואמר ר' חייא בר גמדא אמר רב נזרקה מפי חבורה וכו' כלומר אמרו בחבורה של רבנן כגון שהיו בעלים טמאי מתים כלומר לאו כדסברינן דחבורה דאבד פסחו והפריש אחר תחתיו ונמצא במועד ושחטו על חמץ לשמו פטור דהוא ודאי חייב דחשוב שלמים בלא עקירה אלא כגון שהיו בעלים טמאי מתים דנדחו לפסח שני דסתמא לשמו קאי לפיכך פטור: ואי אמרת אינה לשחיטה אלא לבסוף כיון דשחט בה פורתא אידחי ליה מפסח כלומר אידחי ליה מפסח שני שאין יכול להשאירו עד אייר שכבר התחיל לשוחטו ואין חשוב פסח ואידך סימן הא כי קא שחיט שלמים קא שחט ומחייב אלא ש"מ מדחזינן דפטור דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף לפיכך כי התחיל לשחוט קבע ליה לפסח ולפיכך הוה ליה פסח פסול ופטור. א"ל אביי נהי דאידחי ליה מפסח כו' כלומר [א] אפי' אינה לשחיטה אלא לבסוף ואי אמרת אידחי ליה מפסח נהי דמפסח אידחי מדמי פסח מי מידחי יכול למוכרו שחוט והדמים יהיו ראויין לפסח שני לפיכך פטור דחשוב פסח פסול ולא שלמים וכי תימא בעי העמדה והערכה כו' דאין יכול לפדותו בדמים אא"כ מעמיד ומעריך. והתנן שחט בה שנים או רוב שנים כו' כלומר ויכול להעריך ולפדות (כלומר) ומצינן למימר דמדמי פסח (מי מידחי) [לא נדחה] ולפיכך פטור: השוחט בשנים ובשלשה מקומות כגון בענין זה שחיטה אלכסונית: שנ' חץ שחוט כלומר מה חץ שהוא ישר ואינו עקום אף שחיטה בענין דתהא מפורעת. מתיב ר' אלעזר שנים אוחזין בסכין הכי סברינן שנים אוחזין ב' סכינין (כלומר) כל אחד ואחד סכינו בידו ושוחט אחד קנה כלפי הראש זהו למעלה ואחד ושט למטה מאותה שחיטה ששחט חברו בקנה שחיטה כשרה ואמאי והא ליכא שחיטה מפורעת שהקנה נשחט במקום אחד והושט במקום אחר. א"ל ר' ירמיה משנתינו בסכין אחד ושני בני אדם כלומר לאו כדסברת מאי למעלה ומאי למטה שאחד שחט את הקנה בסכין למעלה ואחד שחט את הושט למטה בסכין אחד אלא מאי למעלה ומאי למטה ששחטו בסכין אחד אחד עמד למעלה מן הצואר ואחד למטה מן הצואר ושחטו שניהם שחיטה מפורעת: האי לא אתי למעבד רובא כו' כלומר האי ששוחט הקנה סומך על חברו ששוחט את הושט ולא אתי למעבד רובא בקנה והאי ששוחט את

מסורת הש"ס

א) פסחים סג., ב) פסחים סד. ודף עג:, ג) לקמן קיז:, ד) [עיין תוס' ערכין ד. ד"ה ולא ותוס' סוטה כז. ד"ה רב אשי], ה) [לעיל יט:], ו) [לקמן עמוד ב], ז) [שמות לד], ח) [דברים טז], ט) [ועיין תוס' ב"ק עו. ד"ה שחיטה], י) [פרשה בהעלותך סימן קכד],

◆

תורה אור השלם

1. חֵץ שָׁחוּט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִבֵּר בְּפִיו שָׁלוֹם אֶת רֵעֵהוּ יְדַבֵּר וּבְקִרְבּוֹ יָשִׂים אָרְבּוֹ: ירמיהו ט ז

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והתנן וכו' אין המשנה כן וכו'. י"ל דמתניתין היא פ"ה מ"ג דמעילה דטעמייהו דרבנן משום דמפרכס' בר העמדה והערכה. עיין בכ"מ פ"א מהל' איסורי מזבח: **בא"ד** אבל לא טומאת נבילות. עיין לקמן פד ע"א תוס' ד"ה בעינן. ובב"ק עו ע"א תוס' ד"ה שחיטה שא"ר. ושם ע"ב תוס' ד"ה בשוחט. וערכין ד ע"א תוס' ד"ה ולא:

◆

מוסף רש"י

ובמועד לשמו פטור. בתוך הפסח אם לשמו שחטו לפסח על החמץ פטור מלא תשחט, דפסח שלא בזמנו לשמו פסול והויא לה שחיטה שאינה ראויה (פסחים סג.). **שלא לשמו.** אלא לשם שלמים, **חייב.** דלהכי קאי והויא לה שחיטה ראויה וחייב משום לא תשחט בהדי לאו דלא יראה ולא ימצא ואיכא מלקות נמי דשחיטה (שם). **הא סתמא פטור.** מלא תשחט, דאמרינן כל כמה דלא עקר שם פסח מיניה הוא פסח ושחטו בשאר ימות השנה ופסול ושחיטה שאינה ראויה היא (שם סד.). **בעי עקירה.** ולא אמרינן סתמיה שלמים הוא, ולשון בעיא הוא, כלומר פשטינן לה מהכא או לא (שם). **נזרקה מפי חבורה.** כולם הודו לדבר זה לאוקומי מתני' דמשמע דבעי למיעקר שם פסח מיניה, כגון שהיו בעליו טמאים בארבעה עשר דסתמיה לשם פסח שני קאי משום הכי בעי עקירה (שם). **מפורעת.** מגולה ונכרת, כמו (במדבר ה) ופרע את ראש האשה (לעיל יט:). **ב' אוחזין בסכין ושוחטין.** בהמה אחת (לקמן ל:).

◆

שיטה מקובצת

א] וכי תימא בעי העמדה והערכה והתנן. נ"ב עי' תוס' ערכין דף ד ע"א: ב] מראשו ועטפו בסודר אחר. נ"ב נ"א וגמרה: ג] ש"מ מדקרי ליה זבח פסול: ד] וחזר והתחיל לשחוט למטה או למעלה כגון שלא שהה שיעור שהיה בין חתיכה לשחיטה. כן מצאתי בגליון רש"י כת"י ישן:

א) נראה דצ"ל לעולם דאינה לשחיטה אלא בסוף ואי אמרת וכו'.